

A KOALÍCIÓS PÁRTOK IFJÚSÁGI SZERVEZETEINEK MEGALAKULÁSA ÉS TEVÉKENYSÉGE CSONGRÁD MEGYÉBEN (1945—1948)

ÍRTA: NAGY ISTVÁN

Csongrád megyében *a felszabadulás után kibontakozó demokratikus ifjúsági mozgalom az első hónapokban különböző ifjúsági rétegenként, de egységes tartalommal szerveződött.* A kommunista párt helyi szerveinek kezdeményezésére megalakult KISZ alapszervezetek bár legerősebbnek bizonyultak, feladták a szervezeti autonómiát, hogy megteremthessék a szélesebb alapokon nyugvó, nagyobb ifjúsági tömegeket átfogó MADISZ létrehozásával az ifjúsági mozgalom szervezeti egységét. [1] Ez a kezdeményezés, ha belső viták, bizonyos érthetlenség leküzdése után is, de életrevalónak bizonyult. Az elfogadható programmal induló MADISZ, az ifjúság valamennyi csoportjának legégetőbb problémáját kívánta az ország előtt álló feladatokkal összhangban megoldani, másrészt lehetőséget adott a kommunista pártot még nem ismerő, az előítéletekkel küszködő fiatalok ezreinek egy hozzájuk közelebb álló, kevesebb ideológiai és politikai kötöttséget jelentő tömegszervezetben való munkálkodásra.

A Csongrád megyéből induló Magyar Nemzeti Függetlenségi Front, a demokratikus pártok újjászerveződése, *az első hónapok spontán népmozgalma kiünnö lehetőséget adott az ifjúság demokratikus program alapján való egységének megteremtésére is.* [2]

1944—1945 fordulóján az ország felszabadítása idején, miközben a pártok szervezése, működési elvének és gyakorlatának kialakítása folyt, a politikai életet és a népmozgalmat a belőlük keletkezett népi bizottságok uralták.

A demokratikus erőket a nemzetközi helyzet, a hadműveletek és a magyar népmozgalom emelte viszonylag hamar országvezető politikai erővé. Ezért tulajdoníthattak nagy jelentőséget a népi bizottságoknak. De mégsem tömegmozgalmi, esetleg néphatalmi szerepére fektették a súlyt, hanem pártszövetségi jellegét, a demokratikus pártok képviselőiből alkotott koalíció perspektíváját tartották lényegesnek. A pártszövetség nagyjából egységes szemléletét elsősorban az alapozta meg, hogy a decemberben elfogadott program általános célkitűzései egyetértéssel találkoztak. Ellenvetés még a későbbi ellenfelek részéről sem hangzott el. [3] E jelenség magyarázata abban keresendő, hogy a „a demokratikus jelző kezdettől sokféle értelemmel bírt, de időbe telt, amíg az ellentétes értelemek megvilágosodtak, szétváltak és egymás ellen felvonultak.” [4]

A koalíciós pártok által elfogadott közös programok és irányelvek ugyanis nem homályosították el azt a tény, hogy ezek a pártok különböző osztályok képviselői, és mint ilyenek természetesen a demokratikus átalakulás mikéntjére és céljára vonatkozóan egymástól eltérő álláspontot képviselnek. A kormányt és a pártszövetséget foglalkoztató alapvető kérdés tehát az volt, hogyan alakulnak magán a koalíción belül az erőviszonyok. [5]

Ebben a helyzetben *valamennyi koalíciós párt és politikáját elfogadó szervezet igyekezett magának tömegeket, számbeli fölényt, különböző módon szervezett tagságot biztosítani.*

Ezért fordultak az ifjúság felé is. A MADISZ február 18-i programjának megjelenésével egyidőben ugyan a kommunisták pártja és a MADISZ vezetői több alkalommal folytattak tárgyalásokat a Szociáldemokrata Párt és a Kisgazdapárt vezetőivel arról, hogy ismerjék el az ifjúság demokratikus egység-szervezetét, de ezek a tárgyalások eredménytelenek voltak éppúgy, mint a helyi erőfeszítések e két párt szegedi, illetve Csongrád megyei szervezetei mellett kibontakozó ifjúsági egyesületek ellen. Csongrád megyében szinte a MADISZ-szal egyidőben alakultak meg a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom (SZIM) és a Független Ifjúsági Szövetség (FISZ), valamint Polgári Demokrata Párt ifjúsági szervezetei. Egy ideig a Nemzeti Parasztpárt amelynek ifjúsága támogatta a MADISZ létrehozását, nem hívott létre külön ifjúsági szervezetet, az 1945-ös novemberi választások után azonban megalakították a Népi Ifjúsági Szövetséget (NISZ). Ezzel a MKP kivételével *valamennyi koalíciós párt mellett létrejöttek a külön ifjúsági szervezetek, amelyek az ifjúsági egység megteremtése helyett annak pártérdekek szerinti megosztását jelentették.*

Csongrád megyében 1945 júliusára fejeződött be a demokratikus pártok mellett működő ifjúsági szervezetek létrehozása. Ezzel a folyamattal párhuzamosan az országos gyakorlathoz hasonlóan az egyházak mellett működő újjászervezett ifjúsági szervezetek is megalakultak. Így a római katolikus egyház irányítása mellett működő Katolikus Agrárfjúsági Legényegyletek Országos Testülete (KALOT), a Katolikus Leánykörök Szövetsége (KALÁSZ), az Americana és a Katolikus Diákszövetség. A református egyház irányításával újjászerveződött a Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE), a középkorúak Solie Deo Gloria nevű szervezete (SDG) és az egyetemisták Bethlen Gábor Köre. Majd újjáalakult a Cserkész Szövetség is. A koalíciós pártok és a különböző egyházak mellett megalakult ifjúsági szervezetek mellett kulturális és sportegyesületek, önképzőkörök, sportkörök, színjátszókörök is alakultak. *Ezek látszólag mind a pártok, mind az egyházak által szervezett ifjúsági csoportoktól függetlenül végezték munkájukat, ténylegesen azonban valamelyik párt, egyház vagy egyéb politikai csoport befolyása alatt működtek.*

A szervezetileg és politikailag is erősen differenciálódott ifjúsági mozgalmon belül *két jelentős rétegszervezet is megalakult 1945 őszéig.* Februárban a szakszervezeti keretekben működő ifjúsági csoportok hagyományaira építve megalakult a Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság (SZIT), amely *a munkásifjúság üzemi szervezete* volt. Szervezeteinek vezetésében kommunista és szociáldemokrata vezetők vettek részt. A másik rétegszervezet pedig a MADISZ kezdeményezésére az 1945 augusztusában Balatonlelén tartott egyetemi konferencián megalakult Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége (MEFESZ) volt. A megalakulásakor elfogadott program, amely *az egyetemi ifjúság demokratikus alapokon való széleskörű összefogását* célozta, a rendkívül heterogén, különböző irányzatú és elnevezésű egyetemi és főiskolai egyesületek, körök, csoportok — általában jobboldali — vezetése miatt azonban nem realizálódhatott. [6]

Csongrád megyében 1945 őszéig hasonlóképpen bontakozott ki és differenciálódott az ifjúsági mozgalom. *A MADISZ, mint politikailag legerősebb és taglétszámában is legnagyobb ifjúsági szervezet [7] mellett a mozgalom második legnagyobb létszámú csoportját a koalíciós pártok ifjúsági szervezetei alkották.* A rétegszervezeteket, mint az ifjúsági mozgalom harmadik csoportját a Szakszervezeti Ifjúsági Titkárság (SZIT) és az egyetemi ifjúsági szervezetei jelentették megyénkben. Végül

elég széles ifjúsági csoportokat egyesítettek az újjászervezett felszabadulás előtti ifjúsági szervezetek.

A koalíciós pártok ifjúsági csoportjai közül megyénkben, de különösen Szegeden és Szentesen a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom SZIM állt a MADISZ-hoz legközelebb. Ennek magyarázata a megye felszabadulás előtti munkásmozgalmi hagyományaiiban keresendő, de mutatja azt is, hogy a felszabadulást követő időszakban a két munkáspárt együttműködése a baloldali álláspontjának érvényesülésével, a szociáldemokrata párt munkástömegeinek aktív részvételével és a párt szocialista célkitűzéseinek érvényesülésével bontakozott ki.

Csongrád megyében először a szentesi SZIM (1945. január 7.), majd a szegedi (1945. május 4.), alakult meg, s ezeket követte a makói (1945. május 21.), hódmezővásárhelyi, csongrádi és más kisebb községi, falusi alapszervezet megalakulása. 1945. július 22-ig a SZIM hódmezővásárhelyi összvezetői üléseit a megye valamennyi jelentősebb városában, községében megalakultak a Szociáldemokrata Párt mellett működő ifjúsági szervezetek. A hódmezővásárhelyi ülés már a Csongrád megyei SZIM titkárság felállításáról hozott határozatot. Két hónappal később, 1945. szeptember 16-án a Csanádi megyei SZIM titkárság is megalakult.

A megyei SZIM szervezetei taglétszámának alakulásáról nem maradtak fenn összegező dokumentumok, csupán néhány városra vonatkozóan. Ezek alapján és más források nyomán becsléssel azonban megállapítható, hogy Szegeden és Szentesen 4—600, Hódmezővásárhelyen és Makón 2—300 és Csongrádon 80—100 között ingadozott a SZIM taglétszáma. *A megye egész területén tehát óvatos becsléssel 1500—2000-ra tehető a SZIM létszáma.* [8]

A megyei SZIM szervezetek megalakulása a Szociáldemokrata Párt Központi Vezetőségének helytelen állásfoglalása nyomán bontakozott ki. Az ifjúsági egységgel kapcsolatban ugyanis arra az álláspontra jutott, hogy létre kell hozni a párt külön ifjúsági szervezetét. Rövidesen bebizonyosodott azonban, hogy nem volt helyes szűk pártérdekek miatt kettészakítani elsősorban a munkásifjúságot, és szétforgácsolni az ifjúság többi réteget is egyesíteni kívánó demokratikus ifjúsági szervezeteket. A szociáldemokrata pártnak alárendelt ifjúsági szervezet nem tudott kibontakozni, mert lépten-nyomon a párt politikai manőverezéseit kellett szemmel tartania. A SZIM megalakítását ugyanazzal indokolták, hogy „elsősorban a párt utánpótlásának biztosítása érdekében, valamint elvi okokból” [9] volt szükséges a párton belüli ifjúsági mozgalomra, de az elsekélyesedő, önállóságuktól megfosztott szervezetekben éppen ezt a célt érhették el legkevésbé.

A szociáldemokrata párt Csongrád megyei szervezeteinek többsége is indokoltan tartotta az egységes demokratikus ifjúsági szövetséggel szemben létrehozni a párt külön ifjúsági szervezetét. Lépésüket azzal indokolták, hogy „az ifjúság élettani és nem társadalmi kategória, a fiatalokat a felnőttek világától nem érdeke, hanem csak évek választják el.” Kétségtelen, hogy az ifjúság, mint olyan, nem társadalmi kategória. Ennél fogva *alapvető érdekei sem lehetnek mások, mint a társadalmi haladást képviselő osztály érdekei.* De éppen mert fiatalok, teli lelkesedéssel, tenni akarással és *önállóságra törekvéssel, komoly segítői lehetnek a „felnőttek” harcának, ha annak célkitűzéseiben fellelik saját elképzeléseiket. De ehhez nemcsak szervezeti önállóságot, hanem az önálló kezdeményezéshez való jogot és lehetőséget is igénylik.* Ha célkitűzéseik és munkájuk eredménye elősegíti a társadalmi haladást, ha kellő időben megfelelő lehetőséget kapnak az ifjúságra jellemző önálló kezdeményezések, „túltengő energiák” levezetésére, akkor az ifjúság politikai egységének megvalósítása nem gátolhatja a „felnőttek” érdekeit, ha azok valóban a társadalom haladását, fejlődését szolgálják.

A szociáldemokrata párt azzal, hogy egész politikájából következően a párt érdekeinek alárendelte az ifjúsági mozgalmat, megfosztotta önállóságától ifjúságát. Azzal, hogy kivonta az ifjúság demokratikus egységéből, *gyengítette saját ifjúsági csoportjainak erejét* is. E különválás következménye az lett, hogy a „felnöttek” politizáltak, a fiataloknak pedig a következő program maradt: „dalárdák, szavalókórusok szervezése, nyelvtanfolyamok indítása, ismeretterjesztő előadások rendezése, közös színház és mozilátogatások, műkedvelő gárdák kiépítése, tömegsport megvalósítások, mozgalmunkban. Munkacsoportok szervezése, szemináriumok rendezése,” — ahogyan azt a SZIM szegedi titkárságának dokumentuma összegezte.

Kétségtől a SZIM szervezetek tevékenysége e meghatározott területeken igen élénk, és a programból következően igen változatos volt. Tulajdonképpen az ifjúsági mozgalom akkori módszereitől, formáitól nem tért el. *Különváltásával azonban megosztotta az ifjúság egészséges, haladó erőt.* „Mi nem vonjuk kétségbe azt, — írják a szegedi MADISZ vezetői egyik levelükben — hogy a SZIM helyes irányba vezet a köréje csoportosult ifjúságot. Mi csak azt tudjuk, hogy a SZIM működése kétes szándékú ifjúsági egyesületek felállításának ürügyéül szolgált.” [10]

A megyei szociáldemokrata ifjúsági szervezetek közül különösen kiemelkedik a szegedi SZIM munkája, amely a kulturális tevékenység mellett az ifjúsági elméleti nevelése érdekében létrehozta az „Ifjúsocialista Szellemi Gárdát” (ISZG), amelynek feladata az ifjúság elméleti nevelése volt, hogy a „közeljövőben várható történelmi változások elé készít, az erőviszonyokkal tisztában lévő ifjúság részben.” Az ISZG előadásait a párt helyi vezetői tartották. Minden csütörtökön angol óra után, társadalomtudományi előadásokat („A társadalmi formák fejlődése”, „Az anyag és érték elmélet”, „Marx és a történelmi materializmus” stb.) tartottak, kedd esténként pedig tudományos, irodalmi és zenei tárgyú ismeretterjesztő előadások hangzottak el. („Az atomkutatás”, „A magyar irodalom története”, „Villon költészete”, Juhász Gyula” stb.) Az ISZG előadásait csak szűk körben rendezték, a szervezet tagságának, a pénteki „ifi-napok”-on való részvétel volt kötelező. Az alapszervezeteként tartott „ifi-napok” programján változatos témájú előadások szerepeltek. (Pl. a fakultatív hitoktatás, Petőfi és a szocializmus, A Népszava története, SZIM problémák, A következő demokratáciáról, Irodalom és művészet a demokratikus Magyarországon, stb.) [11]

Ezekkel a szervezett propaganda alkalmakkal azonban ki is merült a SZIM politikai nevelő munkája. Munkásságában nem látni az aktív politizálás korabeli formáit; tevékenysége korlátozott volt. Az országos politikai kérdésekkel csak a párt keretein belül foglalkoztak. A kezdeti időszakban mindössze egy nagyobb politikai megmozdulást szervezett a szegedi SZIM 1945. szeptember 15-én, amely az egész várost foglalkoztatta.

A piacokon tapasztalható áruhiány és az árak rohamos emelkedése miatt „Le az árakkal!”, „Gyümölcsöt az ifjúságnak!”, „Le a piaci anarchiával!”, „Éhezünk!” felíratú táblák alatt a piacon rendeztek tüntetést. „A tüntetés után egyes felelőtlen elemek rendzavarásokat követtek el — írja a szociáldemokrata párt vizsgáló bizottságának jelentése-, amivel természetesen sem a párt, sem a SZIM nem azonosítja magát. A vizsgáló bizottság tiltakozik az olyan gyanúsítások ellen, amelyek a szociáldemokrata pártot vagy a SZIM-et ezeken felelőtlen rendzavarásokon keresztül próbálják befeketíteni. A tüntetés nem a termelő parasztság, hanem a lelkiismeretlen feketézők ellen irányult.” [12]

Szeged közvéleménye azonban ennek ellenére elítélte „a SZIM felelőtlen, verekedéssé fajult akcióját, amely a pártközi béke felborításával fenyeget és a piac megbénításához vezet.” — írta a Délmagyarország. [13] A tüntetés megrendezése valóban

szerencsétlen kezdeményezés volt, mert a piaci árak fokozódó emelkedése egyre jobban kibontakozó inflációs folyamat szükségszerű velejárója volt. A tüntetés indoklása éppen ezért nem állta meg a helyét, mert az élelmiszer ellátás fokozódó romlása és az árukínálat csökkenése miatt a pengő forgalmi szerepe egyre jobban csökkent, és ez a folyamat, amely az infláció rendkívül gyors ütemét idézte elő éppúgy érintette a termelő parasztságot, mint a munkásosztályt, amelynek az infláció kétségtelenül nagy nélkülözést és szenvedést jelentett.

A Csongrád megyei SZIM szervezetek munkája hasonló keretek között és mód-szerekkel folyt, mint a szegedié. Tevékenységük elsősorban a kulturális munkaszervezésre korlátozódott. A különböző történelmi évfordulók megszervezésén kívül említésre méltó a zínjátzó csoportok, népi táncosok és dalárdák működése, amelyek, mint a korabeli hírekből kitűnik, kétségtelenül nagysikerű előadásokat tartottak, de műsoruk többségében igénytelen műsorpolitikát tükrözött. [14] Említésre méltó munkát végzett a SZIM szegedi szervezete az ifjúsági zenei műveltségének formálására. A „SZIM hangversenye” címmel megrendezett sorozat példamutató kezdeményezés volt. Műsorán hozzáértéssel válogatott klasszikus zenei művek szerepeltek. [15]

A SZIM szervezetek minden héten „táncos napokat” rendeztek, azonkívül alkalmi klubdelutánokon, műsoros bálokon, jótékony célú táncdelutánokon találkoztak a szervezet fiataljai. A sporttevékenységük nagyjából azonos volt más ifjúsági szervezetek sportolási alkalmával, de korántsem rendelkeztek olyan szervezett sportszakosztályokkal és tömegsportjuk sem ért el olyan szintet mint a MADISZ szervezeteké.

A Csongrád megyei SZIM szervezetei ugyan alá voltak rendelve a szociáldemok-rata párt alapszervezeteinek, és ez gátolta önálló munkájuk kibontakozását, sőt a párton belüli jobboldal erődödése az ifjúsági mozgalom jobbratolódását is jelentette. Ennek ellenére több jólsikerült *MADISZ—SZIM közös akció jelzi, hogy a Csongrád megyei SZIM szervezetek többsége az ifjúsági szervezetek közötti együttműködés gondolatát akkor sem vetette el teljesen, amikor felső pártvezetésük utasítására szervezeti különválást meg kellett valósítaniok*. Különösen az 1947-es évtől a 48-as ifjúsági bizottságokban sikerült az együttműködés széles alapjait megteremteni. De már korábban is a MADISZ-szal közösen felvetett egységjavaslataik bizonyítják, hogy törekedtek a megbontott szervezeti egység helyett az akcióegység létrehozására.

A Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontnak két paraszti pártja volt, a Nemzeti Parasztpárt és a Kisgazdapárt. Az utóbbi elsősorban a jómódú, régi birtokos vagy vagyonosodó középbirtokos parasztság pártja volt, az előbbi pedig főleg a szegény és kisparaszti lakosságra terjesztette ki szervező munkáját. A Nemzeti Parasztpárt, amely a kisparaszti radikalizmus pártjaként lépett fel a magyar közéletben, hirdette, hogy általa „a nemzetből kirekesztett nép akar most részese lenni a nemzeti újjá-építő munkájának és teljes jogú tagja lenni a népi demokratikus Magyarországnak”. Földreformjavaslata és a végrehajtásban való aktív részvétele is mutatta, hogy a párt a falusi nincstelének jogaiért és emberi életéért küzdött. Miután a nincstelenekből is birtokosok lettek a földreform révén, a Nemzeti Parasztpárt az egész dolgozó parasztság pártja lett.

A Magyar Nemzeti Parasztpárt határozottan baloldali párt, s a kommunista párttal való fegyverbarátság következetes híve volt. [16] Ez adott alapot több falusi, községi parasztpárti ifjúsági szervezet MADISZ-hoz való közeledésének is. *A Nemzeti Parasztpárt ifjúsági csoportjai az 1945-ös választásokig nem váltak külön a párt szervezeteitől*. A szegényparaszt és agrárproletár ifjúság jelentős hányada részt vett a MADISZ akciókban is. Így különösen a földreform végrehajtása során alakult ki aktív együtt-

működés. Szegeden a MADISZ megalakításában is tevékeny részt vállalt a parasztpárt ifjúsága. [17]

Csongrád megyében először a „Szegedi Szabad Szó” vetette fel, hogy „...merre indul a paraszt ifjúság?... Eddigi sürgős munkáink közben nem igen értünk rá közvetlen foglalkozni velük. A MADISZ volt az, akihez az ifjúságot utaltuk s utaljuk ma is, csak persze a parasztfjúság azért meg kell hogy maradjon a paraszti gondolat mellett. A parasztfjúságnak politikai látás terén csatlakozni kell ahhoz az irányhoz, amely a parasztság igazi érdekeit képviseli, mert hiszen ők lesznek azon eredmények megszilárdítói, amiket a mi harcunk most hozhat.” A cikk a továbbiakban a MADISZ és a parasztpárt ifjúsága közötti együttműködésről szólva, mint örvendetes tényt állapította meg, „hogy a parasztpárt több komoly ifjűmunkás tagja a MADISZ-ban is vezető szerepet tölt be. [18] Ennek ellenére a cikk mégis azzal fejezte be a parasztpárti ifjúság helyzetének elemzését, hogy felhívással fordult a parasztpárt vezetőihez: „vegyék kezükbe” a parasztfjak szervezését és irányítását, és „igyekezzenek betölteni azt a hivatást, amit a parasztpártban munkálkodó parasztfjak elvárnak tőlük.”

A már korábban kialakult párton belüli ifjúsági szervezeti élet helyett az önálló ifjúsági szervezet megteremtésére ösztönzött a Szegedi Szabad Szó újabb cikke is, amely hosszan fejtegette a paraszti ifjúság életkörülményeit, húzódozását a szervezeti élettől, kulturális elmaradottságát, a politikai élettől való távolmaradását, majd végkövetkeztetésként megállapította, hogy „ha ezeket az életkörülményeket megváltoztatjuk, akkor kétségtelenül a parasztszok fia is ugyanolyan élénk mozgalmi életet élnek majd, mint a többi osztályok fiai.” [19]

Szeptemberben e cikkeket egy baráti hangú bírálat követte, amely a MADISZ szervezetek munkájában fellelhető hibákat elemezte. „A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség tervét örömmel üdvözölte mindenki, aki komolyan szívén viselte az ifjúság sorsát, jövőjét. — írta a cikk. A MADISZ feladata tiszta és világos volt: egységes útmutatás az élet helyes meglátását akarta adni a félrevezetett magyar ifjúságnak. Fölkészíteni őket a jövőre és vállalni már most minden építő munkát, amire az ifjúság vállalkozna.” A továbbiakban a cikk írója azonban szemére veti a MADISZ tagjainak, hogy „elhatalmasodott rajtuk a szórakozás vágya... hogy semmivel sem akarnak különbek lenni az eddigi ifjúságnál.” [20]

A megye legnagyobb létszámú, legsokoldalúbb munkát végző szervezetének, a MADISZ-nak ez az elmarasztalása csak részben volt jogos. 1945 nyarán munkájukban valóban jelentkeztek a bírált jelenségek, de nem olyan mértékben, hogy annak kiküszöbölése csak az ifjúsági mozgalom szervezeti egységének felszámolásával mehetett volna végbe.

Az ifjúsági mozgalom szervezeti egységét már egyébként is komoly veszteség érte a SZIM és a FISZ szervezetek létrehozásával. A parasztpárti ifjúság kiválása pedig szintén jelentős csoportok elvesztését jelentette, különösen a falusi szervezetekben.

A különválást kimondó országos határozatot megelőzve már 1945 szeptemberében megjelent a Nemzeti Parasztpárt makói szervezetének felhívása [21], amelyben a munkás, paraszt és értelmiségi ifjúság összefogását hirdették meg a Nemzeti Parasztpárt ifjúsági tagozatán belül. Csongrád megyében ez volt az első olyan felhívás, amely nemcsak a parasztfiatalok parasztpárthoz való közeledésére toborzott, hanem az ifjúság más rétegeit is igyekezett a párt célkitűzései mellé állítani és szervezetenként a párt ifjúsági tagozatában egyesíteni. Ilyen elképzelések alapján több helyen alakultak az országos szervezés megkezdése előtt kisebb ifjúsági csoportok.

A parasztpárti ifjúság országos szervezése Veres Péter novemberi levele nyomán kezdődött meg, amely keserűséggel állapította meg, „hogy az ifjúság most, amikor olyan szabadsága van, mint még soha, igazul, kapkod, felületes jelszavak után fut,

igazi népi és magyar kultúra helyett a nagyvilág szemétdombjáról összehordott ordenárésággal szórakozik. Ha politizálni kezd, annak se eleje, se veleje, de minden esetre szakadás a következménye, és az ifjúság egyik része — talán akaratlanul is — reakciós lesz. Mi a Nemzeti Parasztpárt eddig még nem szóltunk bele az ifjúság dolgaiba. Mint mindenbe, ebben is a legfegyelmeltebben betartottuk a pártközi megegyezést, hogy az ifjúságot ne húzzák szét a pártok, hanem együtt érlelődjön össze a demokratizmus érületi és ítéletű emberek társadalmává. Ezt a megegyezést eddig igazán csak mi tartottuk meg, mert ma már minden pártnak van saját ifjúsági mozgalma, csak nekünk nincs. Ezt nem nézhetjük tétlenül tovább. Mi vagyunk a legfiatalabb történelmi párt, a szegényparasztság velünk vonult a magyar nemzet életébe, ragaszkodunk hozzá, hogy a fiaink, gyermekeink velünk legyenek a politika harcaiban is, ha már az élet harcaiban, a munkában és a szenvedésben velünk vannak.” [22]

A felhívás nyomán kibontakozó szervező munka eredményeként 1946 februárig több Csongrád megyei városban és községben megalakultak a Népi Ifjúsági Szövetség (NISZ) alapszervezetei, de *megmaradtak a korábban kialakult együttműködés mellett. A MADISZ és a NISZ szervezetek együttműködését megkönnyítette a programok hasonlósága mind a politikai, mind az érdekvédelmi, kulturális és sport munkában.* Különösen közel kerültek a népi kollégiumok, a tanoncmozgalom szervezése terén, majd a 48-as Ifjúsági Bizottságban. A NISZ szervezetek *elsőként csatlakoztak az ifjúság akcióegysége mellé* ezzel bizonyítva, hogy az 1945-ben kibontakozott belpolitikai válság kényszerítő hatására bontották fel az ifjúsági mozgalom korábbi szervezeti egységét.

A Csongrád megyei NISZ szervezetek taglétszámát néhány korabeli adat nyomán szintén csak becsléssel lehet megállapítani. A mai Csongrád megye területén a NISZ szervezet száma alig haladta meg a 10—15-öt, taglétszáma pedig csak Szentesen (60—80), Hódmezővásárhelyen (100—150) és Szegeden (100—150) volt jelentősebb. Makón és Csongrádon szintén működtek NISZ alapszervezetek, de létszámuk alig érte el a 40—50 főt. [23] Tehát az egész megye területén 1946—48 között alig volt több 800—1100 a NISZ tagok száma.

Az eddig tárgyalt pártifjúsági szervezetek, a Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalom és a Népi Ifjúsági Szövetség, valamint a MADISZ Csongrád megyei szervezeteinek együttes politikai tevékenysége, a népi demokrácia melletti következetes elvűsége, széleskörű szervező munkája és mintegy 6—8000 körül mozgó szervezett taglétszáma azt jelentette, hogy megyénkben kezdettől fogva a demokratikus ifjúsági mozgalom keretein belül a népi demokráciának olyan ifjúsági tömegei voltak, amelyekre a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front baloldali pártjai támaszkodhattak. Akcióegységük akkor is megmaradt, amikor az 1944-ben kibontakozott és az 1945-ös évben országosan is jelentős, példamutató munkát végző MADISZ szervezetekből a demokratikus pártok ifjúsági csoportjai kiléptek.

A SZIM és a NISZ mellett a megye harmadik és egyben létszámában a legjelentősebb pártifjúsági szervezet a Független Ifjúsági Szövetség (FISZ) volt, amely a Kisgazdapárt ifjúsági csoportjait egyesítette. A Kisgazdapárt az ország másik nagy paraszti pártjaként annak ellenére, hogy a földkérdést első helyen tárgyalta programjában, soha nem tudott a szegényparasztok és a mezőgazdasági cselédek körében népszerűvé válni. Régi hagyományai azonban még éltek a tisztántúli parasztság körében, és kitartott a párt mellett számos ellenzéki tradíción nevelkedő politikus is. A kezdeti időkben elsősorban ezek a rétegek adták a Kisgazdapárt vezetését, tagságának jelentős részét és parlamenti csoportjának tagjait is. Amint azonban a pártéletbe bekapcsolódtak, a régi törzsgárda mellett a gazdag parasztok, dzsentri úri birtokos hagyományokat ápoló városi és kis-

városi alkalmazottak is — akikhez a volt horthysta tisztikar tagjai is hozzácsapódtak — kezdtek kibontakozni a kezdetben visszavonult, de szervezkedő jobboldal körvonalai is. Már 1945 januárjában érezhető volt, ahogy a Kisgazdapárt debreceni vezetősége kísérletet tesz a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front még laza szervezeti egységének megbontására. Ez a tendencia tovább erősödött a nem paraszti, jobboldali polgári, sőt nagyburzsoá rétegek beáramlásával, az antifasiszta harc felfogásában meglévő ellentmondások éleződésével, főleg pedig a demokratizálás gyakorlati feladatainak napirendre kerülésével. A kisgazdapárt reakciós, gyűjtő párttá válását, a népi demokratikus forradalom körülményei között, annak első szakaszában, s ezzel a burzsoáziának, sőt a horthysta politikai és államigazgatási csoport nagy részének a koalícióba való szervezett beáramlása azt eredményezte, hogy a felszabadulást követő kisebb polgári és vallási alapon szervezkedő pártok kifejezetten a polgári egység, a polgári demokrácia megeremntése érdekében csatlakoztak a párthoz. [24]

Amit a felszabadulás utáni politikai közéletben a Kisgazdapárt jelentett, ugyanazt jelentette az ifjúsági mozgalomban a Független Ifjúsági Szövetség is. *A FISZ szervezetek jelentős ideológiai, politikai támogatást és szervezési segítséget kaptak pártszervezeteiktől és az egyháztól. Az egyházi ifjúsági szervezetekkel való együttműködésünk ugyanis igen jelentős volt. A FISZ szervezetekben tömörültek vagy vezető pozíciókhoz jutottak az ellenforradalmi korszak Levente és más ifjúsági egyesületeinek aktív tagjai és vezetői, valamint jónéhány, az Ideiglenes Nemzeti Kormány által redefinitileg megszüntetett jobboldali párt még ifjúsági korosztályhoz tartozó vezetője is. E szervezetek körül csoportosultak az ifjúság polgári demokráciát követelő rétegei éppúgy, mint a MADISZ, SZIM, és NISZ köré a népi demokráciáért küzdők.*

A FISZ szervezetek és a Kisgazdapárt között igen aktív volt a politikai és szervezeti kapcsolat. A felszabadulás előtti ifjúsági szervezetek volt vezetőinek és tagjainak tömörülése e szervezetekbe, meghatározta programjuk, tevékenységük politikai tartalmát, de módszereit is. Egyik még 1945 elején közzétett programot adó cikkükben a szegedi FISZ vezetői így fogalmazták meg a szervezet célkitűzéseit: „Miként akar részt venni az ország újjáépítésében a többi pártok fiataljaival együtt a mi ifjúságunk? — A saját világnézetének erejével és hitével. Milyen ez a világnézet? — Elsősorban is keresztény. Nem a kereszténység, hiszen ez nem lehet politikai párt célja, de mint alapvető sarkalatos politika igazságokat: a krisztusi igazságokat fogadja el és azokra épít. Tiszteletben tartjuk mindenkinek a világnézetét, de elvárjuk, hogy mások is ugyanezt tegyék velünk szemben, még akkor is, ha kényelmetlennek és velük szembenállónak érzik. Először is emberek vagyunk, akiknek emberi jogait kell kielégíteni: biztos megélhetést kell teremtenünk, a családot meg kell erősíteni, s minél több embernek kell lehetővé tenni a szellemi és vallási életbe való bekapcsolódását. Mindez azonban csak magyar keretek közt lehetséges. Magyar ember érzi a magyarság bajait, társadalmilag a parasztság, munkásság, polgárság és értelmiségi ifjúság harmónikus összefogását akarjuk megeremnteni. Tudjuk mire van szükség: A paraszt és munkás ifjúságnak helyet biztosítani az értelmiség soraiban.” [25]

A program további részében megismételte a Kisgazdapárt programját, amely világossá tette, hogy a FISZ hogyan értelmezi azokat a célkitűzéseket, amelyekről korábban szólt. A polgári szabadságjogok és az általános titkos választójog követelése mellett kijelentette, hogy a Kisgazdapárttal együtt az ifjúság is a magántulajdon alapján áll. A párttal együtt követeli az igazságos földbirtok reformot, az új birtokmegosztást, a közigazgatás sürgős reformját és a tisztviselők szolgálati viszonyának és felelősségének megállapítását. Követelik az adó- és illetékrendszer gyökeres reformját, a progresszív adózást és az új kataszteri osztályozás bevezetését.

A parasztság számára értékesítő szövetkezetek hálózatának kiépítését, a mezőgazdaság forgatókével, tenyészállatokkal, traktorokkal, mezőgazdasági gépekkel, hitellel való ellátását. Követeli a háborús népellenes bűnösök szigorú megbüntetését, a fasiszmus elleni küzdelem áldozatainak megsegítését, a vallás szabad gyakorlását a magyar népoktatás korszerűsítését, a szociális egészségügyi ellátás nagyarányú reformját. E programból kitűnik, hogy a Kisgazdapárt legtöbb követelése megegyezik a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front programjával, azzal az alapvető különbséggel, hogy a párt a magántulajdon alapjára helyezkedett. Ebben a kérdésben adódott az a lényeges különbség, amely a népi demokratikus forradalom továbbfejlesztésének időszakában a párt jobbszárnyát a Baloldali Blokk pártjaival szembeállította.

A FISZ Csongrád megyei szervezetei a MADISZ után alakultak meg. Sorrendben először Hódmezővásárhelyen (1945. január 14.), Szentesen (1945. július 1.), Makón (1945. augusztus 26.), Szegeden (1945. szeptember 25.), majd a Csongrád és Csanád megyei szervezetek, valamint az ezeket összefogó délkerületi szervezet 1946. január 26-án alakult meg Szegeden. E fontos szervezetekkel egyidőben a megye több községében, falujában is megalakultak a FISZ alapszervezetei. Számszerint mintegy 250—300. Taglétszámuk Szeged és Szentes kivételével mindenütt magasabb volt a MADISZ szervezetek létszámánál, bár a fluktuáció különösen a két szervezet tagsága között igen nagyarányú volt. Kiemelkedően nagy létszáma volt a hódmezővásárhelyi és környékbeli FISZ szervezeteknek (1500—2000). Szegeden és környékén (800—1000), valamint a megye más városaiban az alapszervezetek ösztagsága nem érte el az ezer fős átlagot. *A megye területén 1946—48 között a FISZ tagok létszáma 3800—5000 között ingadozott, szemben a MADISZ 1945-ös átlaglétszámával, amely már 1945-ben elérte az 5000-t.* [26]

A FISZ alapszervezetek politikai munkájának fő célja, a Kisgazdapárt támogatása mellett, a paraszti ifjúság tömegeinek távoltartása vagy eltérítése a népi demokratikus forradalom feladataitól, demokratikus szervezeteitől. Politikai munkájuk valamennyi eszközt a célnak rendelték alá. Tömeggyűléseik, demonstratív kulturális és sportrendezvényeik kétségtelenül az ifjúság nagy tömegeit vonzották. *A felszabadulás előtti ifjúsági mozgalomhoz képest látszólag valóban újszerű volt a FISZ munkája, hiszen annak ellenére, hogy vezetőinek nagy többsége korábban is mint a falu vagy község lelkésze, levante-oktatója, vagy a település iskolájának oktatója, tanára vezette az alapszervezeteket, a szövetség elhatárolta magát a fasiszta militarista ifjúsági mozgalom vezetési módszereitől.* A tartalmi munkában is vallotta, hogy „a független ifjúság épp úgy mint a Kisgazdapárt, a keresztényszocializmus álláspontján áll, vagyis tiszteletben tartja a magántulajdont, az emberméltóságot, és irányelveit a felebaráti szeretetre, a békés együttműködésre építi. A keresztényszocializmus nem párt, hanem világnézet, és a független ifjúságnak és általában a Kisgazdapártnak ez a világnézete.” [27]

Tehát mind vezetési módszereiben, mind programjának, munkájának elvi alapjaiban látszólag teljesen újat adott a FISZ. Mintegy megtisztult „keresztényszocializmust” hirdetett, amely a rossz emléké nyegedszázados ellenforradalmi rendszer diktatórikus, fasiszta jellegű „keresztény nemzeti szocializmusával” szemben „demokratikus”, „békés”, „emberi”, de „keresztény” és „magyar szocializmust” akart. *Az ifjúság jelentős csoportjai számára ez a különbség már elegendő minőségi változást jelentett a korábbi években tapasztaltakhoz és tanulakhoz képest.* A „keresztény nemzeti szocializmus” gyakorlatának „demokratizálása” közelebb állt az akkori fiatalokhoz, mint a nemzeti fejlődésünknek új történelmi perspektívát nyitó népi demokratikus forradalom. Az ugyanis a háború előtt nacionalista és sovinszta szellemben nevelt,

a háború alatt pedig idegileg és fizikailag tönkrement ifjúság számára *a még ismeretlen vagy csak félreismert szocializmus* távlatait nyitotta meg.

A FISZ alapszervezeteiben tevékenykedő, zömében régi ifjúsági vezetők azonban többnyire világosan látták és láttatták ezt az alapvető különbséget. Nagyon jól ismerték az ifjúság nevelésének módszereit, s ezért tudtak jelentős tömegeket mozgósítani, elsősorban az úgynevezett kultúrált „magyar szellemű” szórakozásra. Jellemzően mutatja be a MADISZ és a FISZ szervezetek közötti éles harcot egy szentesi sajtóvita, amelyben a MADISZ egyik vezetője a kiscgazda ifjúság közéleti tevékenységéről szólva számonkérte az országos ifjúsági akciótól való távolmaradást. „...mi a célotok mi a szándékotok a demokratikus Magyarország felépítése érdekében — kérdezte — hányan vállaltok erőtökön felüli munkát egy híd felépítésénél, egy vasútvonal kijavításánál, egy vagon többlet szén kitermelésénél?” [28]

Felhívták a kiscgazda ifjúság vezetőit és tagságát, hogy ne csak az otthon végzett munkát tekintsék alapvető kötelességüknek, hanem kapcsolódjanak be azokba az akciókba is, amelyeket a város ifjúsága kezdeményez. A válasz elutasító és támadó volt. „Mi parasztifjak mindenkor dolgoztunk annyit, mint a MADISZ ifjak — írták a válaszban —, ha nem is a bányákban vagy a hidaknál. Elsősorban a földművelés terén mutattuk a legnagyobb eredményt, de a kultúrmunkából is kivettük részünket. Mi nemcsak 8 órát dolgoztunk, hanem kora hajnaltól késő estig. Ez pedig majdnem 16—18 óra. Ezt nem hirdettük újságban, hanem cselekedtünk, hogy minél több kenyér jusson az ipari dolgozóknak. De ha olyan nagyon akarják, hogy mi dolgozzunk a bányákban, hát tessék, ők meg jöjjenek addig helyettünk az amúgy is nagy munkaerővel küzdő mezőgazdaságba. Pótoljanak arra az időre minket.” [29]

Hasonló hangvételű vitákra másutt is sor került. Csongrádon már a Kiscgazdapárt lapja kénytelen volt önkritikusan elismerni, hogy „...az ifjúság talán soha nem táncolt, vigadozott annyit, mint éppen napjainkban. Gombamódra elszaporodó ifjúsági egyesületek a demokratikus újjáépítésről fennen hozsannázva, egymással versenyeznek táncesték megrendezésében. Amíg az egész magyar közélet lázsan dolgozik, hogy a magyarság jelenlegi cseppfolyós állapotát megszilárdítsa, akkor ifjúságunk tetemes része az annyit hangoztatott újjáépítés helyett tivornyára, lumpolásra és olcsó szórakozásra rendezkedik be. Nem a tánc és a szórakozás kifogásolásáról van szó, de a szórakozásnak legyen meg a tisztességes kerete, és ne a tánc legyen az első és a munka a második. Mélységesen tragikus alternatíva áll az ifjúság előtt: vagy komolyan mérlegelve a magyarság mai súlyos helyzetét az ifjúság komolyan, felelősségteljesen kivétel nélkül dolgozni kezd, vagy emberméltóságot, erkölcsiséget, józan észet félredobva éli könnyelmű életét tovább és folytatja az elmúlt évek politikai és közéleti örületét.”

Szegeden a MADISZ-t és a SZIM-et támadó cikkek sorozatában oktatták ki a két legnagyobb szervezet tagságát és vezetőit, hogy „az általuk is tisztelt munkáspártok ne féltsek a demokrácia fejlődését a kiscgazdaktól, mert történelmi múltjuk alapján állítjuk és hirdetjük, hogy a nép szabad akaratán nyugvó és az alkotmányos törvényekkel biztosított demokráciát egy párt sem védi jobban a reakciótól, mint a Kiscgazdapárt.” [30] Természetesen ez a néhány szemelvény nem tükrözheti a maga teljességében az évek alatt a politikai harcok hevében egymás ellen írt cikkek tényleges hangulatát. E cikkek többsége közönséges rágalmozásokat, intrikákat, személyeskedéseket tartalmazott, vagy olyan látszólagos elvi vitákat a „tiszta demokrácia” védelmében, amelynek célja a népi demokratikus forradalom eredményeire támaszkodva, azokra hivatkozva a polgári demokrácia hatalmi bázisának szélesítése, erősítése volt.

Az ifjúsági szervezetek egymás közötti vitája a sajtóban, a gyűléseken, a tüntetéseken és egyéb rendezvényeken, de különösen a bálak után több helyen tettlegességhez vezetett. Ezeket az alkalmakat néhány hangadó kezdeményezte, akik közül többen részt se vettek a heccelődéssel indult tömegverekedésben. Hosszan lehetne sorolni kisebb, nagyobb települések alapszerveit, ahol a felszított hangulatnak engedve véres verekedéssel zárult egy-egy rendezvény, mint például a Szeged Somogyi-telepi FISZ alakuló gyűlése, vagy a Hódmezővásárhely Külső-Erzsébeti FISZ bálja, vagy a Deszki FISZ alapszervezet egyik vezetőjének megsebesítése stb. Néhány helyen külön brigádokat szerveztek a különböző ifjúsági csoportok saját védelmükre, amelyek közül egyik-másik kezdeményezője is lett a veredésnek, mint például a szentesi FISZ „védelmi ifjúsági gárda” néven szervezett alakulata, amelynek tagjai több véres verekedésben is részt vettek. [31]

Ezek a szélsőséges esetek elsősorban azokra a szervezetekre voltak jellemzőek, amelyek élén volt levante-mozgalmi és egyházi ifjúsági vezetők álltak. Ahol a MADISZ és más demokratikus pártok mellett alakult ifjúsági szervezetek elég erősek, tevékenyek voltak, ott a FISZ befolyása általában nem érvényesült. Másutt a FISZ helyi vezetői a józan együttműködésre törekedtek a többi ifjúsági szervezetekkel. A megye több városában, községében egészséges verseny alakult ki a MADISZ és a FISZ szervezetek között az ifjúság megnyeréséért, melyet elsősorban színvonalas előadásokkal, műsoros estekkel, az ifjúság érdeklődésének megfelelő rendezvényekkel próbáltak elérni. Különösen hamar kialakult az együttműködés azokban a községekben és városokban, ahol a kiscgazdapárti ifjúság vezetői korábban MADISZ tagok voltak. [32] Később az ifjúsági mozgalom akcióegységének kibontakozása idején mindenekelőtt ezekre az alapszervezetekre támaszkodva sikerült a 48-as ifjúsági bizottságok által kezdeményezett akciókat sikeresen végrehajtani.

A városi FISZ szervezetek befolyása különösen a diákság körében volt igen nagy, bár alapszervezeteket nem alapíthattak az iskolákban. Munkájukat erősítették az igazgatók és a tanári kar egy része. Bekapcsolták őket a Kiscgazdapárt szervezeteinek munkájába, politikai akcióiba.

A FISZ szervezetek, valamint a többi ifjúsági szervezet közötti együttműködés csak az 1947 januárjában lelepleződött kiscgazdapárti összekövés után kezdett normalizálódni.

A jobboldali összeesküvés leleplezése közvetlenül érintette a független ifjúság szövetségének országos központját is, hiszen Imre Lajos országos alelnök is részt vett a szervezkedésben. A Független Ifjúság Országos Fegyelmi Bizottsága az ellen elrendelt vizsgálatot az egész országos központra kiterjesztette. A különböző szinteken lefolytatott fegyelmi vizsgálatok a FISZ tekintélyét, szavahihetőségét nagy mértékben megingatták. Több helyen egész alapszervezetek fordultak szembe a Kiscgazdapárttal, illetve a Független Ifjúsági Szövetséggel. A szélsőségesen jobboldali vezetők egy része teljesen kiszorult az ifjúsági mozgalomból, más részük a Kiscgazdapártban próbált szerepet vállalni, s mások az egyházi ifjúsági szervezeteket keresték meg. Az 1945-ös novemberi választások után kibontakozó és egyre jobbra tolódó kiscgazdapárti ifjúsági mozgalom ettől kezdve ismét közeledett a többi ifjúsági szervezethez. A nem kompromittálódott vezetői és tagságának jelentős része kezdett visszatérni az 1945 őszén elhagyott MADISZ szervezetekbe. A Független Ifjúsági Szövetség e balszárnya teremtette meg az együttműködés lehetőségét azokban az akciókban, amelyeket a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa (MIOT) kezdeményezésére alakult helyi ifjúsági tanácsok indítottak el, és amelyek a 48-as ifjúsági munkaterv végrehajtása során teljesedtek ki. Ez a folyamat azonban amely a szervezetileg különálló, de az országos akciókban egységes ifjúsági mozgalom kibontakozásához vezet, már egy újabb tanulmány tárgya lehet.

FORRÁSOK, JEGYZETEK

- [1] NAGY I.: Kísérlet a demokratikus ifjúsági mozgalom szervezeti egységének megteremtésére Csongrád megyében (1944. okt.—1945. márc.) = Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei I. Szeged, 1974. 23—40. p.
- [2] NAGY I.: A szegedi demokratikus ifjúsági mozgalom történetéből. (1944. október 11—1948. március 15.) Klny.: A Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. Szeged, 1963.
- [3] SÁGVÁRI Á.: Népfront és koalíció Magyarországon 1936—1948. Bp. 1961, Kossuth 103—104. p.
- [4] SZEKFŰ GY.: Forradalom után. Bp. 1947, Cserépfalvi. 161. p.
- [5] SÁGVÁRI: I. m. 118. p.
- [6] GAÁL L.: Az ifjúsági mozgalom történetének fő vonásai 1944—1948. = Egységbe ifjúság, Válogatott iratok a magyar ifjúsági mozgalom történetéből 1944. október—1948. március. Bp., 1973, Kossuth. 539 p. 51. p. Létszámadatokra: MSZMP Csongrád megyei Archivuma 3750—1946. valamint a helyi lapok híryanaga.
- [7] A MADISZ Csongrád megyei szervezetének megalakulására és tevékenységére lásd: Nagy I. i. m.
- [8] A megye egész területe alatt korabeli Csongrád és Csanád vármegye területét értjük, tehát az 1950-ben egyesített Csongrád megyét.
- [9] A Szociáldemokrata Párt Országos Vezetőségének levele a pécsi szociáldemokrata vezetőséghez az egységes ifjúsági szervezet és a nőmozgalom egysége ellen. Közl.: Felszabadulás. Bp. 1955, Szikra. 326—327. p.
- [10] Utunk. 1. évf. 1945. június 28. 17. sz. 2. p.
- [11] Szegedi Népszava, 1. évf. 1945. június 24. 6. sz., 2. évf. 1946. november 24. 167. sz., 1946. 253. sz., 3. évf. 1947. számaiban közzétett „SZIM Hírek” és az „Ifjúság Szava” című rovat anyagából. Előadók voltak: dr. Antalfy György, Bajor Béla, Balkos Géza, Dombi Béla, Györki János, Horváth Zs. László, Jójárt László, Katona András, Pleskó István, ifj. Simon Béla, Szécsi Ferenc, Tápai Mária, Vad Gábor stb.
- [12] Szegedi Népszava 1. évf. 1945. 76. sz.
- [13] Délmagyarország, 1945. szeptember 19.
- [14] A SZIM színjátszó csoportjának a Szegedi Népszava különböző számainak híryanaga alapján: Zilahy: Süt a nap (1. évf. 48. sz.), Kállai—Vincze: Várok rád (1. évf. 140. sz.), Karácsony Pál: Ketten a viharban (2. évf. 2. sz.), Vincze István: Csengerei kislány (2. évf. 21. sz.), Tóth Ede: Falu rossza (2. évf. 275. sz.), Farkas Imre: Iglói diákok (3. évf. 76. sz.).
- [15] A „SZIM Hangversenyek” műsorából: Leoncavallo: Bajazzók (a teljes opera hanglemezeről) a Milanói Scala előadásában. (1. évf. 70. sz.), Csajkovszkij: VI. szimfónia (2. évf. 276. sz.), Dvorzsák: Újvilág szimfónia (2. évf. 121. sz.), Ária és dalest (1. évf. 60. sz.) stb.
- [16] A kommunista párt szövetségi politikája 1936—1962. (Szerk.: Vass Henrik.) Bp. 1966, Kossuth. 99. p.
- [17] NAGY I.: A szegedi demokratikus ifjúsági mozgalom történetéből. (1944. október 11—1948. március 15.) Klny.: A Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. Szeged, 1963.
- [18] Szegedi Szabad Szó, 1945. július 22. 1. évf. 10. sz. 3. p.
- [19] Szegedi Szabad Szó, 1945. július 29. 1. évf. 11. sz. 2. p.
- [20] Makói Néppújság, 1945. szeptember 30. 1. évf. 202. sz. 5. p. (Dok. 40.)
- [21] Szegedi Szabad Szó, 1945. november 4. 1. évf. 25. sz. 2. p.
- [22] Népi Ifjúság, 1947. november, 1. sz. 2—3. p.
- [23] MSZMP Csongrád megyei Archivuma 3750—1946, valamint a helyi lapok híryanaga
- [24] A kommunista párt szövetségi politikája... I. m. 96—97. p.
- [25] Szegedi Hírlap, 1945. június 24. 1. évf. 1. sz. 2. p.
- [26] MSZMP Csongrád megyei Archivuma 3750—1946, valamint a helyi lapok híryanaga.
- [27] Csongrád Népe, 1946. március 7. 2. évf. 19. sz. 3. p.
- [28] Magyar Alföld, 1946. május 10. 2. évf. 104. sz. 2. p.
- Szentesi Újság, 1946. május 16. 1. évf. 27. sz. 2. p.
- [29] Csongrád Népe, 1946. február 10. 2. évf. 12. sz. 3. p.
- [30] Szegedi Hírlap, 1945. október 14. 1. évf. 17. sz. 3. p.
- [31] Szegedi Kis Újság, Vásárhely Népe és Szentesi Újság korabeli hírei.
- [32] MSZMP Csongrád megyei Archivuma 17/22—1947—230.

ENTSTEHUNG UND WIRKEN DER JUGENDORGANISATIONEN DER KOALITIONSPARTEIEN IM KOMITAT CSONDRÁD (1945—1948)

István Nagy

Die Arbeit untersucht aufgrund der Quellen des als erstem befreiten Komitat Ungarns das Programm und das Wirken der neben den Koalitionsparteien errichteten Jugendorganisationen.

Verfasser stellt die Programme der in der ersten Phase der volksdemokratischen Revolution Ungarns neben den verschiedenen Parteien wirkenden Jugendorganisationen und ihre Einschaltung in den Kampf um die politische Macht dar. Eingehend beschäftigt er sich mit der Funktion, der Gestaltung der Mitgliederzahl und den Kooperationsformen der unter der Führung der Kommunistischen Partei Ungarns funktionierenden Organisationen des Komitats Csongrád: des Ungarischen Demokratischen Jugendbundes (MaDISZ), der im Rahmen der Sozialdemokratischen Partei entstandenen Sozialdemokratischen Jugendbewegung (SZIM), des neben der Partei der Unabhängigen kleinen Landwirte fungierenden Unabhängigen Jugendbundes (FISZ) und der Jugendorganisation der Nationalen Bauernpartei, des Volksjugendbundes (NISZ).

ФОРМИРОВАНИЕ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МОЛОДЁЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ КОАЛИЦИОННЫХ ПАРТИЙ В ЧОНГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ (1945—1948)

И. Надь

В работе проводится исследование программы и деятельности молодёжных организаций при коалиционных партиях на основе источников первой освобожденной области Венгрии.

Автор знакомит с программой молодёжных организаций существующих при политических партиях на первом этапе народно-демократической революции в Венгрии, с их участием в борьбе за политическую власть. Он подробно занимается деятельностью, численностью и формами взаимного сотрудничества следующих молодёжных организаций в Чонграднской области: Венгерская Демократическая Молодёжная Организация под управлением Венгерской Коммунистической партии (МАДИС), Социалдемократическое Молодёжное Движение (СИМ) при Социалдемократической партии, Независимая Молодёжная Организация (ФИС) при Независимой Партии Мелких Хозяев, и Народная Молодёжная организация (НИС) при Национальной Крестьянской Партии.